

Голас Радзімы

№ 9 (1527)
2 сакавіка 1978 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЯЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Год выдання 23-і
Цана 2 кап.

Наградвесні.
Фотаэцюд Я. КАЗЮЛІ.

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА — ГАЛІНА
МЕХАНІЗАВАНАЯ

[«Тэхніка нашых палёў»]

стар. 3

ЖУРНАЛІСТКА
МАЯ ГРЫНЕУСКАЯ —
АБ РАДЫЁСТАНЦЫІ «СВАБОДА»

[«Грызня у корыта»]

стар. 5

ШЧАСЦЯ І ВОЛІ ПРАГНУЦЬ ГЕРОІ
«РАСКІДАНАГА ГНЯЗДА»

[«На скрыжаванні лёсаў і эпох»]

стар. 7

ВОСЬ ДЫК ЧЫТАЧКА!

Кнігалюбы вёскі Кульшычы, што ў Слаўгарадскім раёне, паднеслі спецыяльны віншавальны адрас дзевяностагадовай пенсіянерцы Марыі Семчанка — самай актыўнай чытачцы мясцовай бібліятэкі.

У абанементным спісе доўгажыхаркі — раманы рускіх і беларускіх класікаў, творы замежных аўтараў. Толькі летась Марыя Мінаўна прачытала больш за 150 кніг, а за студзень гэтага года — каля дзясцятка.

АЖЫВАЕ СТАРАДАЎНЯЯ СЯДЗІБА

У былой сядзібе кампазітара Міхала Агінскага ў вёсцы Залесе Смаргонскага раёна пачаліся работы па рэстаўрацыі палаца, «англійскага» парку, сажалкі з вадзяным млыном. Тут з часам размесціцца аздараўленчы комплекс з прафілакторыем для калгаснікаў і рабочых раёна, піянерскім лагерам і домам рыбака.

СКАРБ МІКАЛАЯ РУСІНОВІЧА

Настаўніка Мікалаеўскай школы Светлагорскага раёна Аляксея Русіновіча добра пачаюць аматары беларускага

народнага слова. Ён займаецца збіраннем народных прымавак, песень, трапных прыказак. Больш як дзвесце пагаворак і прымавак з яго збору ўвайшлі ў чарговы том фальклорных твораў, выданне якіх рыхтуецца ў Акадэміі навук БССР.

ЗА КОШТ САЎТАСА

Механізатары вёскі Бабінічы Аршанскага раёна Сяргей Алесенка, Мікалай Базыленка і Станіслаў Аляксееў паспяхова вытрымалі прыёмныя экзамены ў Гарадоцкі сельскагаспадарчы тэхнікум.

Стыпендыі будучым спецыялістам сярэдняга звяна выплачвае саўтас.

ЛЕПШАЯ ПУШІНА У КРАІНЕ

Закончылі сезон першаснай апрацоўкі пушніны звераводы Калінкавіцкай зверагаспадаркі. На футравую базу яны адправілі апошнюю партыю скурак норкі. Уся яна прызнана спецыялістамі лепшай у краіне.

У пачатку сезона звераводы многае зрабілі па механізацыі і аўтаматызацыі працэсаў апрацоўкі пушніны. На аўтаматычны рэжым пераведзены быў цэх сунькі. Гэта дазволіла не толькі паскорыць працэс першаснай апрацоўкі, але і павысіць якасць пушніны.

Больш за 50 тысяч скурак

З кожным годам прыгажэе вёска Расна — цэнтральная сядзіба калгаса «Савецкая Беларусь» Камянецкага раёна. Тут ёсць Палац культуры, рэстаран, магазін, камбінат бытавога абслугоўвання. Вёска забудоваецца па індывідуальных праектах.

НА ЗДЫМКУ: старшыня калгаса Герой Сацыялістычнай Працы Уладзімір БЯДУЛЯ расказвае гасцям з Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі аб плане забудовы вёскі Расна.

Фота Э. КАБЯКА.

норкі і 1,5 тысячы чорна-бурай лісцы было апрацавана і адпраўлена на футравыя базы краіны менш як за два месяцы.

ТЭЛЕФОНЫ У ВЁСКАХ

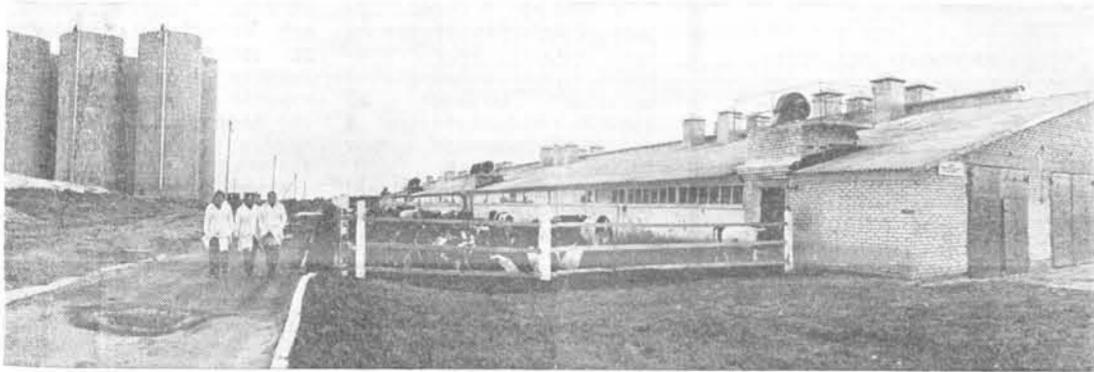
Хутка з'явіцца новая абанентная тэлефонная кніжка Калінкавіцкага вузла сувязі. Калі першы даведнік, які быў выпушчаны ў 1974 годзе, налічваў усяго 800 тэлефонных

нумароў, дык зараз іх — больш за 3000. Значна расшырыцца сетка сельскай тэлефоннай сувязі ў вёсцы. Новая АТС за 50 нумароў, напрыклад, здадзена ў эксплуатацыю ў калгасе «50 гадоў БССР», расшырана сетка тэлефоннай сувязі на аўтаматычнай станцыі Нахаў. Гэта дало магчымасць тэлефанізаваць усе брыгады і вытворчыя ўчасткі калгасаў «Рассвет», «50 гадоў Кастрычніка». Зараз у раёне практычна ўсе калгасы і саўтасы, буйныя населеныя пункты, сельскія ўстановы і арганізацыі маюць тэлефонную сувязь.

На фермах міжгаспадарчага комплексу «Рассвет» Быхаўскага раёна штогод вырошчваецца 2 650 маладых кароў. У бліжэйшыя гады ў Магілёўскай вобласці будзе пабудавана яшчэ 16 такіх комплексаў.

НА ЗДЫМКУ: жывёлагадоўчы комплекс «Рассвет».

Фота Г. УСЛАВАВА.

ВЕЧНАЯ СЛАВА ГЕРОЯМ

Працоўныя рэспублікі ўрачыста адзначылі 60-гадовы юбілей Узброеных Сіл СССР.

У Мінску 22 лютага адбыўся ўрачысты сход, прысвечаны 60-й гадавіне Узброеных Сіл СССР. З дакладам «60 гадоў Савецкай Арміі і Ваенна-Марскога Флоту» выступіў камандуючы войскамі Чырванасцяжнай Беларускай ваеннай акругі генерал-палкоўнік танкавых войск М. Зайцаў. У рабоце сходу прынялі ўдзел кіраўнікі Кампартыі і ўрада рэспублікі, ветэраны войнаў, прадстаўнікі грамадскасці рэспублікі.

Па існуючай традыцыі 23 лютага тысячы мінчан прыйшлі на плошчу Перамогі да помніка-абеліска воінам Савецкай Арміі і партызанам, якія праявілі высокую мужнасць і гераізм у баях за вызваленне нашай Радзімы ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, каб выказаць сваю любоў і павагу светлай памяці загінуўшых герояў. Вянікі ўскладаюцца ад Цэнтральнага Камітэта Кампартыі Беларусі, Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР, Савета Міністраў БССР, ад Ваеннага савета ЧСВА, ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны, Беларускага рэспубліканскага савета прафсаюзаў, партыйных і камсамольскіх органаў горада.

Светлую памяць загінуўшых воінаў Савецкай Арміі і партызан ушанавалі мінутай маўчання пасля ўскладання вяноў таварышы П. Машэраў, І. Палакоў, А. Аксёнаў, М. Зайцаў, А. Кузьмін, М. Лагір, У. Мікуліч, У. Міцкевіч, Я. Нікулкін, М. Полазаў, А. Смірноў, І. Якушаў, У. Лабанок, К. Платонаў, Н. Сняжкова.

У дзень 60-годдзя Савецкіх Узброеных Сіл жыхары гарадоў і вёсак рэспублікі ўсклалі кветкі і вянікі да помнікаў, абеліскаў, на брацкія магілы савецкіх воінаў, партызан і падпольшчыкаў, якія загінулі ў баях за вызваленне нашай Радзімы.

ТЭХНІКА НАШЫХ ПАЛЁЎ

Механізацыя. Што азначае гэтае слова, беларускі селянін упершыню даведаўся ў пачатку трыцятых гадоў. Тады на змену аднаасобным гаспадаркам прыйшлі калектыўныя. На шырокіх калгасных палях з'явіліся сталёвыя коні. Дзіва якое — трактар! Хто зараз стане бегчы за ім услед і закідваць кветкамі, складаць аб ім вершы і песні? А было ж такое, бо ў гэтай машыне бачылі людзі збаўленне ад нястачы і цяжкай працы — сваё светлае будучае...

Але трактароў, як і іншай сельскагаспадарчай тэхнікі, у той час было мала. Ды і колькі іх мог купіць калгас, які толькі станаўўся на ногі.

Дапамагла дзержава. Усюды былі створаны машынына-трактарныя станцыі (МТС). Сваёй тэхнікай яны выконвалі работы ў калгасах. Такія паслугі аплатаваліся збожжам, бульбай...

МТС праіснавалі да канца пяцідзсятых гадоў. К гэтаму часу калгасы ўмацаваліся, а прамысловасць стала выпускаць ужо значна больш трактароў, камбайнаў, аўтамабіляў. Іх пачала прадаваць гаспадаркам новая дзержаўная арганізацыя — Сельгастэхніка. Яна, такім чынам, як бы сувязное звяно паміж дзержаўнымі прадпрыемствамі і калгасамі.

Апрача пастаўкі тэхнікі і запчастак частак мы займаемся яе рамонтам, а таксама забяспечваем калгасы і саўтасы мінеральнымі ўгнаеннямі, — расказвае намеснік старшыні рэспубліканскага аб'яднання Белсельгастэхніка Сяргей Іваноў. — Што яшчэ? Устанаўліваем на жывёлагадоўчых фермах абсталяванне і сочым за яго спраўнасцю, будзем на дагаворах дарогі ў сельскай мясцовасці. Для гэтага маем у кожнай вобласці і раёне свае падраздзяленні. У нашай сістэме працуе 41 рамонтны завод і мноства майстэрняў. З рэспубліканскія і 8 абласных трэстаў, 123 гандлёвыя базы, ёсць свой праектна-тэхнічны інстытут. Усяго занята 90 тысяч чалавек, з іх 14 тысяч — з

вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыяй.

— Сяргей Аляксандравіч, я чуў, як калгаснага механізатара параўноўвалі з лётчыкам. Паўна, нездарма так гавораць?

— Вядома. Справа ў тым, што раней гаспадаркі самі рабілі невялікі рамонт. Для складанага дастаўлялі тэхніку ў раён ці ў вобласць.

Паламалася машына — і механізатар станаўўся слесарам. Цяпер ён — толькі вадзіцель: завёў і паехаў, як лётчык.

Гэтак стала пасля таго, як мы перайшлі на новую сістэму абслугоўвання — узялі ў арэнду майстэрні гаспадарак і зараз цалкам адказваем за стан тэхнікі. Пасля работы машыну правяраюць дыягносты, непаладкі тут жа выпраўляюцца. Нават складаны рамонт робім у мінімальны тэрмін.

— А што ўяўляе сабой сённяшняя тэхніка?

— Вы, мабыць, ведаеце, што ў нашай рэспубліцы два гады запар стажыраваліся маладыя амерыканскія фермеры. Яны, як звычайныя калгаснікі, працавалі жывёлаводамі, механізатарамі. Дык вось амерыканцаў вельмі ўразілі нашы жывёлагадоўчыя комплексы. Тут утрымліваецца па некалькі тысяч жывёл, а даглядаюць іх усяго з дзясцят чалавек. Усё механізавана і аўтаматызавана. Калі зойдзеш у апэратарскую такога комплексу, то здаецца, што трапіў у вылічальны цэнтр. Тут табе пульты кіравання, сігнальныя лямпы, лічбы на табло, экраны. Электронна-вылічальныя машыны складаюць рацыёны для кожнай жывёліны, кантралююць штодзённую прыбаўку ў вазе ці надой, тэмпературу цела, частату дыхання. Паедзьце, напрыклад, у саўтас «Усход» Магілёўскай вобласці і пераканаецеся ў гэтым самі.

Кібернетыка цяпер заваёўвае сельскую гаспадарку. У нас ужо створаны трактары, якія працуюць без механі-

затара — «ад баразны», праведзенай вакол поля. Ёсць камбайны, што арыентуюцца пры ўборцы па сценцы нязжатага збожжжа.

Без агаворак прымалі фермеры трактар «Кіравец». Гаварылі, што гэта магутная і надзейная машына магла б паспяхова працаваць і на амерыканскіх палях.

У нашай краіне выпускаюцца самыя разнастайныя трактары — для ўсіх галін гаспадаркі. Яны зручныя для механізатара і высокапрадукцыйныя. Іх сярэдняя магутнасць за апошнія гады значна ўзрасла, а к канцу пяцігодкі павялічыцца яшчэ больш.

Дарэчы, з такой тэхнікай і нам менш клопатаў. Рамонт робім цяпер часцей прафілактычны.

А той факт, што савецкія сельскагаспадарчыя машыны ахвотна купляюць за мяжкой, гаворыць сам за сябе — яны адпавядаюць строгім міжнародным патрабаванням. Як мне вядома, высокая цэніцца энерганасычаныя трактары К-701, Т-150К, МТЗ-80. Шмат заказаў на зернеўборачныя камбайны, машыны для ўборкі буракоў, памідораў, глебаапрацоўкі і псеваву, вырошчвання бульбы і льну.

— А ці дастаткова гэтай тэхнікі на нашых палях?

— Дастаткова. Зараз калгасы і саўтасы рэспублікі маюць 104 тысячы трактароў і 30 тысяч зернеўборачных камбайнаў. Толькі летась мы прадалі 15 тысяч трактароў, 10 тысяч аўтамабіляў, 3 400 камбайнаў і амаль 70 тысяч іншых машын і механізмаў.

Сёння ў нашай краіне вырабляецца трактароў у два разы больш, чым у ЗША, а выпуск плугоў і культыватараў у тры, зернеўборачных камбайнаў нават у чатыры разы перавышае амерыканскі.

Хутка з канвеераў будзе сыходзіць 580—600 тысяч трактароў штогод. А некалі ж мы марылі ўсяго аб ста тысячх!

Прычым, заўважце, савецкая тэхніка параўнаўча танная. Напрык-

лад, трактар МТЗ-80 абыходзіцца гаспадаркам у чатыры тысячы рублёў, аўтамабіль у сярэднім крыху больш за тры тысячы. Суды ўваходзіць і аплата паслуг Сельгастэхнікі — перадэксплуатацыйная наладка і дастаўка.

А цяпер жа даходы гаспадарак — сотні тысяч, а то і мільёны рублёў. Так што калгасу ці саўтасу купіць машыну — не праблема.

Пасля гэтай гутаркі я пабываў на Заходняй машынавыпрабавальнай станцыі. Яна таксама ўваходзіць у склад Белсельгастэхнікі.

— Мы правяраем айчыныя і замежныя машыны і абсталяванне, якія прапаноўваюцца для беларускіх гаспадарак, — расступамачы галоўны інжынер станцыі Мікалай Мацюха. — Нядаўна, напрыклад, закончылі выпрабаванне новай мадэлі трактара «Беларусь» — МТЗ-82А. Яна атрымала выдатную ацэнку, а значыць і дазвол на серыйную вытворчасць. Па нашай рэкамендацыі на аўтамабільным заводзе ў Жодзіна пачынаецца выпуск самаходных раскідвальнікаў угнаенняў. Адзін такі «самаход» здольны ўнесці за дзень грануляваныя або вадкія хімікаты на чатырохстах гектарах. Яго рабочая скорасць каля сарака кіламетраў у гадзіну.

Гэтыя машыны я ўбачыў на пастаянна дзеючай рэспубліканскай выстаўцы новай сельскагаспадарчай тэхнікі, якая адкрыта тут жа, на станцыі. Побач з імі — сіласаўборачны камбайн КСК-100, вытворчасць якога нядаўна распачата ў Гомелі, чатырохрады камбайн для ўборкі бульбы і дзясцікі іншых машын.

Я трапіў на выстаўку пад час экскурсіі для механізатараў. Яны прыехалі сюды вывучаць тэхніку, на якой ім хутка давядзецца працаваць.

...Механізацыя. Гэтае слова зараз самае папулярнае на вёсцы, бо няма такой галіны ў сельскай гаспадарцы, дзе б не ўладарыла сельгастэхніка. **Валянцін РЫБІЦКІ.**

МРАМОРНЫЙ ПОЯС САЯН

Есть на юге Красноярского края небольшой городок — Саяногорск. Здесь строят на Енисее самую мощную на планете Саяно-Шушенскую ГЭС, а недавно в этих краях пущен один из самых крупных в нашей стране мраморообработывающих комбинатов.

Молодые парни-скалолазы, работающие на строительстве гидростанции, угорили меня в воскреcенье пойти в «цирк». Конечно, речь шла не о представлении со зверями и клоуном. Нам предстояло подняться на высокую полукруглую террасу, выходящую своим «фасадом» к Енисею.

На крутой каменной стене, цепляясь за спасительную веревку, я про себя не раз жалел, что согласился на такую экскурсию. Но открывшаяся сверху панорама искупила все страхи.

Было это поздней осенью. Вода в Енисее в ту пору на редкость прозрачна. С полукилометровой высоты на дне реки отчетливо просматривались крупные камни. Сплошным серо-зеленым ковром устилали они енисейское ложе от берега до берега.

— Это мрамор, — объяснили мои проводники. — Его запасы исчисляются миллиардами кубометров. Десятки миллионов лет трудилась природа в эпоху протерозоя, запасая для людей этот каменный клад.

Наиболее подробно обследовал уникальное месторождение в 1935 году советский геолог А. Корсунский. В своем заключении он писал: «Кордонское месторождение является, пожалуй, единственным в СССР, где так счастливо сочетаются высокое качество материала с грандиозными запасами, декоративными достоинст-

вами и монолитностью блоков».

Комбинат «Саянмрамор» уже выдает по 250 тысяч квадратных метров облицовочного камня в год, снабжая своей продукцией более сотни городов. Проектная мощность его — 300 тысяч квадратных метров плит. Такого количества достаточно, например, для отделки 80 станций метрополитена. В ближайшее время это предприятие начнет поставлять сибирский мрамор на экспорт.

...Мраморный конвейер начинается в горах — на 800-метровой высоте. Скальную породу грызут камнерезные машины, буровые станки. Ни днем, ни ночью не смолкает пулеметная дробь перфораторов, тяжелое сопение компрессоров. А вот на южном склоне тишину нарушает лишь непривычный шелест туго натянутых стальных канатов. Через десятки хитроумно расставленных опор с направляющими колесами тросы со скоростью ветра уносятся в каменное чрево горы. Это канатные пилы. За час тросы погружаются в монолит на 15 сантиметров. Неделя работы — и готова глыба размером двадцать метров длины и десять высоты. Весит она полторы тысячи тонн!

В той части месторождения, которое сейчас разрабатывается, два громадных мраморных пласта: южный — толщиной 600 метров и северный — до 350 метров. Нигде в нашей стране нет ничего подобного. В южном массиве семь слоев, цветовая гамма которых насчитывает около двадцати разновидностей окраски камня. Сейчас вскрыты пока два слоя: белый с различными оттенками и розовый полосчатый. В «резерве» — серый

и светло-серый мрамор, кремовый, бледно-розовый, с темными и зеленоватыми прожилками — в зависимости от сопутствующих минералов.

— К 1980 году, — говорит начальник карьера Валерий Безляк, — планируем создать забор на разных горизонтах и, по существу, открыть всю палитру саянского мрамора.

В конференц-зале комбината есть необычная картина. Изображены на ней саянские кручи и Енисей. Художнику не потребовались кисти и полотно — его материалом был камень. П. Усатюк, автор картины, делится соображениями весьма практического свойства: «Сейчас то, что попадает в ящики со шлифовальных столов, строители и пускают в дело. А ведь из саянского мрамора можно не только пол настелить в театре или, скажем, на станции метро — такой материал для каменного ковра годится! И «ковер» этот в соответствии с эскизом заказчика можно формировать на комбинате. От особенностей заказа может зависеть и способ распиловки мраморного блока: по вертикали или по горизонтали. Отсюда разный рисунок».

Директор комбината «Саянмрамор» Николай Чванов раскладывает на столе мозаику из блестящих разноцветных плиток. Сибирский мрамор заслужил высокую оценку на всемирных выставках в Канаде и Японии.

Через несколько лет рядом с действующим главным корпусом комбината появится еще один. Для него уже готовится проектная документация. Мощность предприятия удвоится.

Александр БЛОХНИН, АПН

Мароз і сонца.

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

ЭС МЯЖОЙ І ФОМА

У Мінску ў Доме літаратара адбыўся ўрачысты сход прадстаўнікоў працоўных, прысвечаны 30-й гадавіне Дагавору аб дружбе, супрацоўніцтве і ўзаемнай дапамозе паміж СССР і Венгрыяй.

На сходзе прысутнічалі сакратар ЦК КПБ А. Смірноў, намеснік Старшынні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР У. Лабанок, намеснік Старшынні Савета Міністраў БССР І. Глазкоў, старшыня Белсаўпрофа М. Полазаў, партыйныя і савецкія работнікі, міністры, кіраўнікі ведамстваў, военачальнікі, прадстаўнікі грамадскіх арганізацый, дзеячы навукі і культуры, перадавікі вытворчасці, актывісты Беларускага аддзялення Таварыства савецка-венгерскай дружбы. Разам з імі — прыбыўшы з гэтага выпадку ў Мінск савецкі пасольства Венгерскай Народнай Рэспублікі ў Савецкім Саюзе Іожаф Керы.

У зале разам з прадстаўнікамі працоўных горада знаходзілася вялікая група грамадзян ВНР, якія вучацца ў навучальных установах Мінска.

З дакладам выступіў намеснік Старшынні Савета Міністраў БССР І. Глазкоў.

Прысутныя цёпла сустрэлі выступленні савецкага пасольства ВНР у СССР І. Керы.

У сувязі з 60-годдзем Савецкай Арміі ўрад Польскай Народнай Рэспублікі ўзнагародзіў групу савецкіх грамадзян — удзельнікаў вызвалення Польшчы ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, а таксама былых воінаў Войска Польскага залатымі і бронзавымі знакамі «На варце міру», медалямі «Брацтва на зброі».

17 лютага генеральны консул ПНР у Мінску М. Дрэўняк уручыў узнагароды 26 ветэранам Вялікай Айчыннай вайны, якія пражываюць цяпер у Беларусі. Сярод узнагароджаных — старшыня Мінскай секцыі Савецкага камітэта ветэранаў вайны генерал-маёр В. Сінчылін, былы камандзір танкавага палка, удзельнік вызвалення Варшавы, Лодзі, Каліша і іншых

польскіх гарадоў, прарэктар Беларускага інстытута механізацыі сельскай гаспадаркі палкоўнік у адстаўцы А. Карацінскі, былы камандзір танка і танкавага корпуса Войска Польскага, інжынер Інстытута тэхнічнай кібернетыкі Акадэміі навук БССР маёр у запасе Г. Марчук, былы камандзір артылерыйскага дывізіёна, удзельнік баёў на Сандармірскім плацдарме, начальнік кафедры Брэсцкага інжынерна-будаўнічага інстытута падпалкоўнік у запасе І. Жбанкоў і іншыя. Генеральны консул сардэчна павіншаваў ветэранаў з узнагародамі.

Савецкія людзі разам з чэхаславацкімі сябрамі шырока адзначаюць 30-годдзе Лютаўскай перамогі працоўных Чэхаславакіі над буржуазнай рэакцыяй. Адбыўся ўрачысты сход прадстаўнікоў працоўных Мінска, прысвечаны гэтай знамянальнай даце.

У прэзідыуме — сакратар ЦК КПБ В. Шавялуха, намеснік Старшынні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР У. Лабанок, намеснік Старшынні Савета Міністраў БССР Л. Хітрун, партыйныя і савецкія работнікі, кіраўнікі міністэрстваў і ведамстваў, прадстаўнікі грамадскіх арганізацый, наватары вытворчасці, актывісты Беларускага аддзялення Таварыства савецка-чэхаславацкай дружбы.

Разам з імі — савецкі пасольства ЧССР у СССР М. Грушкова, які прыбыў у сталіцу рэспублікі.

З дакладам выступіў намеснік старшынні праўлення Беларускага аддзялення Таварыства савецка-чэхаславацкай дружбы, старшыня Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў БССР па справах будаўніцтва У. Кароль.

Прысутныя ў зале цёпла сустрэлі выступленне савецкага пасольства ЧССР у Савецкім Саюзе М. Грушкова. Ён расказаў аб дасягненнях працоўных ЧССР у развіцці прамысловасці, сельскай гаспадаркі і культуры рэспублікі, падкрэсліў выключна важнае значэнне дружбы і супрацоўніцтва з Савецкім Саюзам.

ПОДАРОК МАРШАЛА ЖУКОВА

В белорусской столице на улице Бакунина расположен крупнейший храм Белорусской епархии. Мраморная доска гласит: «Памятник архитектуры XVII века. Охраняется государством».

Отец Евгений, в миру Евгений Мисеюк — настоятель храма, имеет большой авторитет среди верующих. Недавно отец Евгений отметил тридцатипятилетие своего служения церкви.

Духовное поприще Евгений Мисеюк начинал в Виленской семинарии (г. Вильнюс). В 1957 году окончил Ленинградскую духовную академию, а сравнительно недавно — заочное отделение Киевского государственного института иностранных языков. Теперь кроме древних языков, предусмотренных программой духовных учебных заведений, он владеет немецким и французским. При поступлении на учебу, свидетельствует Евгений Мисеюк, он не был стеснен никакими ограничениями, связанными с вероисповеданием. В СССР ни в паспорте, ни в одном из общепринятых документов религиозная принадлежность не указывается.

У настоятеля Евгения четверо братьев. Один Мисеюк — дипломированный врач, трое других, как и сам настоятель, наследовали пастырское служение от отца и деда и имеют свои приходы в Белоруссии и России. Иван — в селе Климовичи Могилевской области, Виталий — в селе Дворец Гомельской области, Анатолий — в городе Опочка Псковской области. Они получили как светское, так и духовное образование.

— Православная церковь, представляемая которой мы являемся, — сказал настоятель отец Евгений, — имеет свои учебные заведения для подготовки кадров, собственные

издательства, печатные органы.

В рамках конституционных гарантий и на равных правах с православными отправляют свои религиозные культы в Белоруссии католики, баптисты, иудеи, мусульмане. Деятельность религиозных организаций, направленная на удовлетворение запросов верующих, ограничена лишь единственным конституционным запретом — запретом на возбуждение вражды и ненависти в связи с религиозными верованиями.

— Верующие наравне со всеми пользуются избирательным правом и сами могут быть избраны депутатами безотносительно к своему социальному, национальному происхождению. Когда пробил час и настала година испытаний, многие из нас не задумываясь внесли свой вклад в общее дело Победы, — сказал отец Евгений, награжденный медалью «За доблестный труд в Великой Отечественной войне».

— 9-е мая 1945 года застало меня в приходе на западной границе Белоруссии. — вспоминает настоятель. — В этот день я с группой прихожан отправил письмо маршалу Жукову, в котором сообщалось о молебне в честь Победы, и между прочим упоминалось о том, что все колокола местной церкви были сняты и вывезены оккупантами. И вскоре на мое имя приходит багаж весом 60 пудов — три колокола!

Колокола, присланные по указанию маршала, помогли воздвигнуть воины местной погранзащиты. Такого благовеста никогда не слышала скромная округа села Омеленц Высоковского района Брестской области. Эти колокола висят там и по сей день. Ответное письмо маршала отец Евгений бережет как дорогую реликвию.

— Я повседневно ощущаю уважительное отношение местных Советов к церковным нуждам. Понадобится произвести ремонт или приобрести каменные материалы — нам оказывают всеческое содействие, — сообщил настоятель.

Русская Православная церковь осуществляет широкие контакты с зарубежными религиозными общинами. Евгений Мисеюк, например, посетил ФРГ, ГДР, Западный Берлин, Венгрии, Швейцарию... В свою очередь, храмы Белорусской епархии принимают у себя верующих и представителей религиозных организаций из многих стран мира.

— Не только экуменическое движение христианских церквей причина этих встреч, — подчеркнул отец Евгений. — Мир, дружба между народами — вот идеалы моего пастырского служения.

Марк ШКЛЯР, АПН

С МАЙЕЙ Яковлевной Гриневской и ее мужем Б. М. Гриневским мы встретились в Москве после их возвращения в Советский Союз из ФРГ. М. Гриневская, которая некоторое время работала на радиостанции «Свобода» (РС), показала нам ряд документальных материалов, которые ей удалось привезти с собой.

В 1972 году родители Б. М. Гриневского выехали на Запад. Позднее в результате их настойчивого требования «воссоединиться» семья Гриневского-младшего — он, жена, двое детей и мать жены также покинули Советский Союз. Они оказались в ФРГ, где, как нежелательных гостей, их снабдили документами, в которых прямо значилось: «без права работы», а также озаглавленными необычным словом «терпение». Расшифровывалось это, видимо, так: «Мы вас терпим, но в любую минуту можем выгнать за пределы ФРГ». Как позже стало понятно, обосновавшийся в США и имеющий свое отделение в Западной Германии антисоветский «толстовский фонд» поначалу должен был связать Гриневскую с американской разведкой. Для этой цели ее познакомили с представителем некоей «американской фирмы». Он в беседах с Гриневской задавал женщине откровенно провокационные вопросы, надеясь получить на них соответствующие ответы. Но, убедившись в том, что Гриневская для его «фирмы» интереса не представляет, отбросив камуфляж и отрекомендовавшись сотрудником информационной службы НАТО, сей господин заявил: «В таком случае вы мне не нужны».

После этого на сцене появился некий Юрий фон Шлиппе с супругой. Проявив повышенное сострадание к безработным Гриневским, зная, что Гриневская по профессии журналистка, фон Шлиппе дал ей ясно понять, что для нее остается один выход — поступить на службу на РС, и тут же свел ее с Дж. Лодейзеном и В. Матусевичем — теперь уже бывшими руководителями русской редакции РС.

Как рассказывает Гриневская, служба безопасности РС самым детальным образом, со всей скрупулезностью проверяет вновь поступающих лиц неамериканского происхождения и не имеющих американских паспортов, неотступно наблюдает за каждым их шагом, изучает настроения. Из-за длительной проверки Гриневская, к примеру, работала без контракта, не в штате. Существует на РС и так называемый «программный отдел», который по штатному расписанию заполнен исключительно американцами. Они не обязаны знать русский язык. Собственно говоря, эта элита и управляет на радиостанции всем и вся. Система службы безопасности, охраны, где засели полицейские из бывших гитлеровских приспешников — предателей родины, и другие подразделения РС замыкаются на «программный отдел». Слежкой и подслушиванием разговоров занимаются охотно и многие сотрудники РС. Видимо, за это начальство их благодарит как денежными подачками, так и продвижением по службе. В частности, в роли штатных доносчиков здесь выступают власовка Митина (она же Циолковская, Зотова), Урбанская, Ройтман, Гордина и другие.

Шефам РС очень хотелось заполучить в свои руки Гриневскую: во-первых, журналистку и, во-вторых, человека, лишь недавно покинувшего Советский Союз. Как признавался тогда занимавший пост главного редактора русской редакции В. Матусевич, сотрудники второго поколения эмигрантов, то есть дети бежавших из Советской России после революции, и прошедшие гитлеровскую школу предательства и вандализма, представители так называемого третьего поколения: пресловутые «диссиденты»-уголовники — вся эта публика уже выжата как лимон. Они растеряли не только совесть, честь, но и остатки здравого смысла. По словам Гриневской, эта шантрапа умудряется напиваться до положения риз, запершись в своих комнатах-отсеках, в бессильной злобе проклиная свое прошлое, настоящее и будущее. А когда пьяный угар и бред проходят, надо брать за перо, иначе прогонят, как собаку. Но перо скользит по поверхности, создавая «шедевры», в которые уже никто не верит...

Атмосфера, по словам Гриневской, была настолько отвратительна и мерзка, что она почувствовала ее буквально с первых дней работы на РС.

ПЕРВОЕ, с чем пришлось столкнуться ей на РС, была унижительная система отношения американского начальства к «сотрудникам-инородцам».

— Вы понимаете, — объясняет нам Гриневская, — на РС считается нормой выгонять человека с работы подряд

семь — десять раз. Потом таким же образом принимают обратно, так сказать, восстанавливают, но уже на более низкую должность. Гнать, гнать и гнать... Ведь чем человек спускается ниже по служебной лестнице за свои «прегрешения», тем из него легче вить веревки.

Затем Гриневская рассказывает о том, как строится работа на РС, а точнее, о самой механике фальсификации и передегивания фактов. Этот процесс называется редактированием.

Качество материалов РС, по убеждению Гриневской, не выдерживает никакой критики. Но когда она как-то попробовала несколько откорректировать явную нелепицу, бросающуюся в глаза ложь и грубую подтасовку истории, то в дело незамедлительно вмешалась американская служба проверки «на лояльность». В практике РС последнее слово «редактирования» принадлежит специальному политическому цензору Гердту,

НТС и сионистами. Что же касается разного рода «диссидентов», то им теперь все чаще приходится довольствоваться крохами со стола американских благодетелей. Сейчас, я тому была свидетелем, эту категорию лиц используют по конвейерной системе: два-три интервью и — прочь со двора! Так было, например, с Д. Маркишем (сыном Переца Маркиша), который приехал «завоевать Европу», и «диссидентами» Кушевыми. Словом, новые «поборники» прокручиваются на РС через мясорубку и выбрасываются, не задерживаясь на РС более двух-трех дней. Повторяю, а те фашистские недобитки, которые успели сколотить на радиостанции капиталы, чувствуют себя хозяевами положения, точнее — они верные прислужники шефов, за что и поощряются всячески. Но вполне естественно, это «социальное» расслоение уже не раз приводило к склокам, ругани, созданию группировок, враждующих фракций.

Тризня у корыта

НОВЫЕ ФАКТЫ О «ПОДВИЖНИКАХ» ДОЛЛАРА, ПРЕБЫВАЮЩИХ НА МЮНХЕНСКОЙ РАДИОСТАНЦИИ «СВОБОДА»

а также некоему Штруму, которого, впрочем, прежде всего интересуют не сами тексты, а их авторы и правщики.

Так вот, Гердт вызвал Гриневскую и без всяких предисловий отстранил ее от редактирования «ответственных» материалов, строго предупредив: «Отныне я буду лично контролировать всю вашу работу!»

Среди прочих наиболее важных, находящихся на «передовой линии» отделов РС числится отдел «секретный мониторинг». Он расположен в мюнхенских казармах «Макгро», где сосредоточены службы разведки армии США в Западной Европе. Здесь на специальных аппаратах повышенной чувствительности ведется запись подслушиваемых радиотелефонных переговоров судов морфлота стран социалистического содружества, телефонных разговоров иностранных представителей в ФРГ. Отдел «по исследованию аудитории» (недавно он переведен в Париж) наблюдает за советскими гражданами, находящимися за границей, изыскивает каналы для переброски подрывной антисоветской литературы в СССР. Это подразделение также подбирает, обучает и направляет в Советский Союз своих агентов в мантиях ученых, под видом туристов, бизнесменов и т. д. «Исследовательский отдел» добывает и анализирует, обобщает и вносит предложения на основании разведанных о Советском Союзе. Полученные «рецепты» используются как внутри РС, так и переправляются по закрытым каналам в штаб-квартиры ЦРУ и НАТО.

Американские хозяева весьма неохотно расстаются со старыми «проверенными» кадрами — бывшими власовцами, сотрудниками концлагерей, гестапо. Особенно охотно берут на работу членов НТС. Помимо кадрового энтэзсовца Юрия фон Шлиппе, по последним данным, на РС приняты новые сотрудники — активные члены НТС, которых американские шефы уж никак не могут обвинить в «сочувствии» Советскому Союзу. На радиостанции чувствуют себя как дома энтэзсовцы Красовский, чета Кожевниковых, Тенсон, Пар, — последний во всех документах тщательно скрывает свое членство в НТС. Открещиваясь для вида от открытой связи радиостанции с националистической эмиграцией, американцы на деле всячески поощряют сотрудничество «Свободы» с эмигрантскими группировками украинских и прибалтийских националистов, с

Очередной взрыв на почве борьбы за выживание под солнцем произошел в недрах РС недавно...

МЫ СПРОСИЛИ Гриневскую в этой связи, читала ли она корреспонденцию из Мюнхена, помещенную в «Вашингтон пост», пояснив, что автор репортажа М. Гетлер в беседе с нынешним руководителем русской редакции РС Фрэнком Старром задал ему вопрос, правда ли, что сотрудники возглавляемой им редакции «борются между собой и их борьба носит формы ожесточенного затяжного конфликта, в ходе которого выдвигаются взаимные обвинения в фашизме и антисемитизме, и было даже возбуждено судебное дело по обвинению в клевете». Фрэнк Старр утвердительно ответил на этот вопрос. Более того, из его слов явствует, что так как на РС работают и антисемиты, и евреи, и давние эмигранты, состоящие в фашистском НТС, и те, кто по тем или иным причинам недавно бежал за границу, то отношения между ними «весьма напряженные» (Не правда ли, мягко сказано?! — Авт.). Некоторые сотрудники РС обратились даже к американскому послу в Бонне Уолтеру Стеселу с просьбой провести расследование. В числе жалобщиков был и Матусевич, обратившийся одновременно в совет международногo радиовещания, контролирующей РС из Вашингтона. Говорят, что именно после этого Матусевич был снят с поста главного редактора и выдворен из штаб-квартиры РС. Теперь он подвизается в роли рядового корреспондента в Скандинавии. Судя по всему, и назначение Старра вместо Лодейзена также было вызвано отчаянными расприями среди радиодиверсантов. В качестве своего первого успеха на посту надсмотрщика новый американский администратор Старр приводит тот факт, что, мол, сотрудники РС «перестали называть друг друга фашистами».

Гриневская не читала статью в «Вашингтон пост». Мы рассказали ей содержание этой статьи. После этого она отметила: во-первых, ее автор сильно сгладило положение вещей. И, во-вторых, она может кое-что добавить опять-таки из своего личного опыта. Гриневская дает весьма сочные характеристики членам банды, засевшей в РС.

Взять, к примеру, Матусевича. Хотя он и выступает в роли «жалобщика», он сотни раз залоплял эфир собственными сочинениями, проникнутыми животной ненавистью ко всему советскому. Его конек — вопросы литературы и искусства. И здесь он дает волю своему языку! При этом характерно, Матусевич в личных беседах с Гриневской признавался, что давно уже не читает советских книг, не смотрит советских кинофильмов... («Но отработывать хлеб-то как-то надо...»)

ЗАМЕТНЫЕ фигуры на «Свободе» Виктор и Аля Федосеевы. Оба имеют израильское гражданство. Федосеев специализировался на антисоветской клевете в отделе новостей. Дружил с Анатодем (Кузнецовым), пока тот активно действовал на РС. Теперь последний отодвинут на задний план. Другие радиодиверсанты именуют его «малоупотребляемым» по причине того, что «выдохся». Жена Федосеева, судя по всему, близка к цензорскому отделу. Вообще же другим сотрудникам в этот сугубо американский отдел, как и в прочие американские службы РС, вход закрыт. Не все американские шефы даже известны в лицо на РС.

— Да и вообще на РС люди друг от друга изолированы. В служебное время им настоятельно рекомендуется воздерживаться от контактов, разве что в буфете... Например, мне приходилось встречаться с Паничами — Юлием и Людмилой. Его псевдоним — Виноградов. Яркий и типичный антисоветчик. Держится крайне нагло, пользуясь тем, что имеет долгосрочный контракт. Ненавидит все русское, хотя является на РС режиссером передач на русском языке. Однажды Панич предложил пристроить на РС испанца Анхелла Гутьерреса. Гутьеррес с 1939 года жил в СССР. Актер, режиссер, преподаватель ГИТИСа. Вернулся в Испанию к матери в 1974 году. Случай привел его как-то на РС. Анхелл выдержал здесь всего неделю, после чего немедленно уехал обратно в Испанию, заметив: «Хоть коров пасти, но только подальше от этих паничей. В клозете воздух чище, чем здесь».

После того, как Гриневская прекратила работу на РС, отказавшись от предложения Лодейзена выступать с антисоветскими материалами у микрофона, она незамедлительно оказалась за воротами. Во Франкфурте-на-Майне, куда она переселилась с семьей, начались провокационные телефонные звонки с угрозами и шантажом. Однажды на улице было совершено хулиганское нападение на мать и маленького сына Гриневских. Выход в город мог закончиться избиванием или хуже того...

В мае 1976 года семья Гриневских подала ходатайство с просьбой разрешить им вернуться в СССР. Учитывая ряд факторов и обстоятельств, им разрешили вернуться.

Порвав с РС, до самого последнего дня Гриневские являлись активными членами патриотического общества соотечественников «Дружба» во Франкфурте-на-Майне. Перед отъездом в Советский Союз Майя Гриневская направила в ряд западногерманских газет и международных телеграфных агентств открытое письмо. В нем она называет имена предателей, которые под руководством кадровых разведчиков из ЦРУ отравляют эфир, сеют рознь и вражду между народами. В письме Гриневской, в частности, говорится: «Все эти «борцы за права человека» способны на любую подлость и клевету. За сребренники Иуды они готовы уничтожить собственную мать. Может ли подобный сорт людей давать объективную информацию о чем-либо?! Проверку подстрекательских материалов перед тем, как их выпустить в эфир, осуществляют политические цензоры — агенты ЦРУ. В специальных отделах РС подготавливаются и рассылаются газетам ФРГ статьи-рекомендации, как извращать внешнюю политику СССР и, придавая ей «агрессивный характер», поддерживать отщепенцев в их потугах выступать против советского строя».

Кстати, Гриневская в беседе с нами особо подчеркивала, что Америке не делает чести связывать себя с эмигрантским отребьем, политическим мусором от белоэмигрантов и прислужников гитлеровцев до уголовников, называющих себя «инакомыслящими». Вся эта компания на РС и выдается за «защитников прав человека!»

— Используя территорию ФРГ для враждебной радиопропаганды против соседних стран, — говорила Гриневская, — американцы ставят своего западногерманского союзника, мягко говоря, в неловкое положение.

С каждым днем становится все очевиднее, что РС — битая карта, что деньги американских налогоплательщиков тратятся на нее впустую. А ведь деньги немалые — свыше 80 миллионов долларов в год, как это предусмотрено новым бюджетом США!

В. КАССИС,
М. МИХАЙЛОВ,
[«Известия»].

3 ЧАЛАВЕЧАЙ ДАБРАТОЮ

СТАНІСЛАВУ ШУШКЕВІЧУ — 70 ГОД

Свой юбілей адзін са старэйшых беларускіх пісьменнікаў Станіслаў Шушкевіч сустракае з важным набыткам. За час творчай дзейнасці выйшла каля трыццаці яго кніг. Яны выданыя не толькі ў Беларусі, але і ў перакладах на братнія мовы ў Маскве, Кіеве і ў іншых гарадах Савецкай краіны. Агульны тыраж гэтых кніг перавышае мільён экзэмпляраў. Перад самым юбілеем пісьменніка ў Новасібірску ўбачыла свет яго кніга «Ад важны Марат», у якую ўвайшлі апавяданні пра беларускага героя-піянера Марата Казяя, загінуўшага ў бітве з фашыстамі. Мастацкае выдасць «Мастацкая літаратура» выпусціла кнігу дзіцячых вершаў паэта «Барадаты камак». З'явіліся новыя публікацыі твораў С. Шушкевіча ў часопісе «Полымя» і іншых перыядычных выданнях. Неўзабаве з'явіцца двухтомнік «Выбраныя твораў».

Пісьменнік працуе многа і плённа. Ён часта выступае па радыё, актыўна ўдзельні-

чае ў грамадскім і літаратурным жыцці рэспублікі, шмат ездзіць па Беларусі, сустракаецца з чытачамі. Нямомны працаўнік і вандроўнік, ён заўсёды апанаваны творчымі планами і шматлікімі справамі, жыве актыўна, дзейна. Лёс С. Шушкевіча складаваўся нялёгка. Дзяцінства было суровым, гаротным. Пісьменнік нарадзіўся ў сям'і беззямельнага панакага парабка ў маёнтку Бакінава, непадалёк ад Мінска. Змалку — звысільваючая праца, пераезд з месца на месца ў пошуках заробку... У час імперыялістычнай вайны — два гады ў сіроцкім доме... І толькі Вялікі Кастрычнік даў выхад з гэтага беспрасвецця, адкрыў перад сялянскай беднай шляхі да шчасця і светлай будучыні. З'явілася магчымасць вучыцца, а з ёю — і раскрыцця творчым здольнасцям сялянскага хлопчука. С. Шушкевіч наведвае школу ў Сяніцы, дзе калісьці вучыўся Янка Купала, разам з многімі маладымі пісьменнікамі займаецца ў Белпедтэхнікуме, у якім выкладаў Якуб Колас. Ён пачынае друкавацца на старонках часопіса «Малады араты» і рэспубліканскіх газет, становіцца членам літаратурнай арганізацыі «Маладняк». З вершаў, што сла-

вілі новае жыццё і заваёвы Кастрычніка, пачыналася яго літаратурная творчасць. У 1934 годзе студэнт выдасць першы зборнік вершаў, а неўзабаве выйшла асобная кнігай казка для дзяцей «Звярыны бал»... Першыя кнігі паэта поўніліся радасцю маладосці, услаўленнем сацыялістычнага будаўніцтва, жаданнем усе сілы і талент прысвяціць служэнню Радзіме. Здавалася б, пара маладосці даўно мінула, за спадом застаюцца шмат дарог і выпрабаванняў. Але паэт і сёння верны сваёй маладосці. І ў новых яго творах добра адчуваецца гарачая любоў да жыцця, нязломнасць духу, жаданне шмат працаваць і адкрываць новае, апяваць стваральную працу, наш цудоўны час, сваю Савецкую Радзіму.

«У мяне такі настрой, ні бы сады ў квеценні...» — гаворыць паэт у адным з вершаў, апублікаваных нядаўна ў «Полымі».

Любымі да жыцця, аптымізм — гэта неад'емная рыса ўсёй творчасці Станіслава Шушкевіча. Калі перачытаеш напісаныя ў розны час вершы паэта, усе яго паэтычныя зборнікі («Услед за марамі», «Навалыца»,

«Сябрам і іншым»), адчуваеш у паэце-сублісідніку натхнёнага жыццём, шчырага і сумленнага чалавека, рупнага працаўніка, гарачага патрыёта. Свет яму здаецца прыгожым і прывабным. Любаць да родных краінаў, душэўная даброта, шчырасць і цеплыня пачуццяў асвятляюць лірычную спадзю паэта, стрыманую і простую ў выяўленні:

**Як хораша прайсціся пехатою,
На возера ляное наглядзецца,
Дзе кветкі з чалавечай дабратаю
Глядзяць, крапаючы ўстрывожанае сэрца...**

Станіслаў Шушкевіч з поспехам выступае ў розных жанрах. Вершы, прачулыя ўспаміны аб сябрах і папярэдніках па літаратуры (кніга «Вяртанне ў маладосць», 1968), цікавыя апавяданні, разнастайныя літаратурнакрытычныя нататкі і публіцыстычныя выступленні, з'едлівай сатыра, даціпныя пародыі і эпіграмы.

Але можна без памылкі сказаць, што найбольшую любоў і папулярнасць здабылі творы паэта, адрасаваныя дзецям. Шматлікім маленькім чытачам палюбіліся кнігі Станіслава Шушкевіча

«Лясная калыханка», «Сарочы церамак», «Будзільнік», «Вясёлыя дзятлікі», «Колькі кічкаў у кошкі», «Дванаццаць пасланцоў»... Дзеці ведаюць і любяць многія творы паэта, змешчаныя ў школьных чытанках, у часопісах «Вясёлка» і «Вязоўка», у дзіцячых газетах. Творы С. Шушкевіча для дзяцей вызначаюцца займальнасцю, добрым веданнем і разуменнем дзіцячай псіхалогіі, асаблівай паэтычнай атмасферай, у якой адбываецца свет шчаслівага дзяцінства.

Паэт адкрывае дзівосную красу наваколля, расказвае пра розныя заняткі і справы людзей, пра тую і тую, што насяляюць родны край. Без прычэпа і дакукі паэт вучаць дзяцей шырока выкарыстоўваючы ў сваіх вершах матывы і прыёмы народнай творчасці, дзіцячага фальклору. С. Шушкевіч далучае маленькіх чытачоў да мастацкіх багаццяў народа, дорыць радасць авалодання шчодрымі багаццямі роднай мовы.

«І зноў — у даль, у новыя прасторы, каб не гібець, не гнуцца, не старэць...» — пісаў С. Шушкевіч некалькі гадоў назад. І сёння гэтыя словы застаюцца яго дэвізам. Хай жа ішчэ шмат гадоў куваліць яму беларускія зялёны, хай не пакараюць яго сілы і натхненне, каб на радасць чытачам з'яўляліся новыя і цудоўныя творы.

В. БЕЧЫК.

МОЛАДЗЬ

У САВЕЦКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

Савецкая літаратура адносна маладая — ёй усяго 60 год, але ў той жа час і дастаткова сталая — яна працягвае лепшыя традыцыі рускай рэалістычнай школы мастацкага слова. «За нашай спіной стаіць такая выдатная літаратура, узышваюцца такія тытаны, што кожны з нас, перш чым забраць ад іх чытача хаця б на дзень ці на гадзіну, абавязаны моцна падумаць над тым, якія ў яго ёсць на гэта падставы», — нагадвае сваім маладым калегам вядомы савецкі празаік Віктар Астаф'еў.

Адзначана, што таленты прыходзяць у літаратуру своеасоблівымі хвалямі. Так, за апошнія 25 год асабліва вылучаюцца два выпускі маскоўскага Літаратурнага інстытута — 1952 і 1953 гадоў. Сярод выпускнікоў тых год былі Юрый Бондараў, Георгій Бакланав, Уладзімір Цендракоў, Юры Трыфанаў, Юлія Друцін і іншыя, якія сталі вядомымі пісьменнікамі. За імі паследавала плеяда літаратараў канца 50-х — пачатку 60-х гадоў — Чынгіз Айтматаў, Яўген Еўтушэнка, Андрэй Вазнясенскі, Бэла Ахмадуліна...

Чым знамянальны 70-я гады? Бадай, тым, што найбольш таленавітыя празаікі прыйшлі ў літаратуру з працоўнага асяроддзя. Гэта асабліва была адзначана і на VI з'ездзе савецкіх пісьменнікаў (1976 год). Першы сакратар праўлення гэтага творчага саюза Георгій Маркаў гаварыў на ім, што «значная большасць маладых пісьменнікаў — гэта рабочыя, інжынеры, аграмы, настаўнікі, механізатары саўгасаў і калгасаў, студэнты, супрацоўнікі навукова-даследчых інстытутаў».

Вось толькі некалькі імёнаў. Андрэй Скалон працаваў інжынерам-іхтыёлагам і інжынерам-паляўніцтвазнаўцам у Сібіры і на Далёкім Усходзе. Аляксандр Старасцін — арыяны інжынер-механік. Юры Антропаў — інжынер-геолаг. Уладзімір Мірнеў — педагог.

Анатоль Крываносаў — геолаг... Адзін з пачынальнікаў савецкай літаратуры Максім Горкі лічыў, што пісьменнік «павінен шукаць натхненне і матэрыялы ў шырокім і бурлівым патоку працы, ствараючым новыя формы жыцця», што яму «трэба жыць як мага бліжэй да творчай волі эпохі», якая, па яго думцы, «увасоблена ў рабочым класе».

Пра што пісьнік сёння маладыя праменнікі? Юрый Антропаў, напрыклад, заявіў аб сабе аповесцю «Перад снегам» і раманам «Перавал». Крытыкі далучаюць яго да пісьменнікаў «рабочай тэмы». У Аляксандра Старасціна выйшла кніга апавяданняў аб авіяцыі, лётчыках — тэматыка, блізкая да яго прафесіі. Зборнік Уладзіміра Багатырова «Каменскі партрэт» расказвае аб жыцці сучаснай савецкай вёскі. У аповесцях Андрэя Скалона «Жывыя грошы» і Мікалая Верашчагіна «Сезоннікі» даследуюцца характары «ахвотнікаў доўгага рубля».

Таленты, якія ў будучым могуць стаць з'явай у савецкай літаратуры, безумоўна, ёсць. Ім трэба толькі дапамагчы. Менавіта гэтай мэце і служыць спецыяльная пастанова ЦК КПСС «Аб рабоце з творчай моладдзю» (1976 год), якая прапануе Міністэрству культуры СССР, Саюзу пісьменнікаў СССР і іншым творчым арганізацыям удзяляць вялікую ўвагу маладой творчай інтэлігенцыі, ствараць ёй неабходныя ўмовы для прафесійнай і грамадскай дзейнасці. Адрэзу ж пасля гэтага пры праўленні Саюза пісьменнікаў СССР былі створаны Савет па рабоце з маладымі літаратарами. Яго ўзначалілі Міхаіл Шолохаў, Леанід Ляонаў, Роберт Раждзевенскі і іншыя вядомыя майстры мастацкага слова.

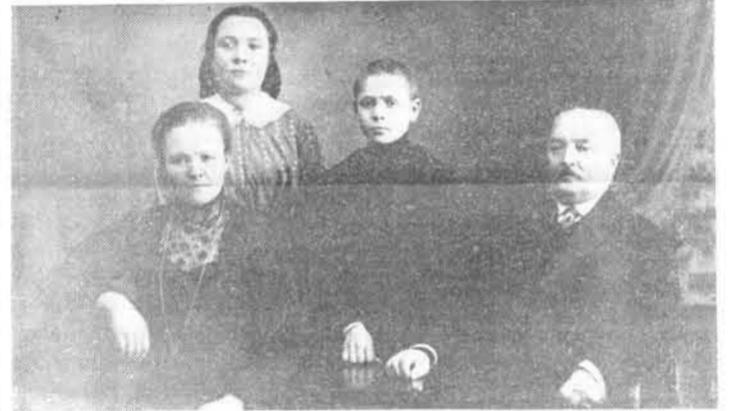
Цікавыя формы работы з моладдзю знайшоў Саюз пісьменнікаў Эстоніі. Ён, напрыклад, абвясціў конкурс «Літаратурная падзея для маладых-76», у якім маглі ўдзельнічаць усе жадаючыя ад 10 да 20 год. У канцы года падвялі вынікі, і дваццаць самых цікавых аўтараў запрасілі на сямінар; пасля яго выйшаў зборнік твораў, у якім самаму маладому аўтару было 14 год...

У пачынаючых пісьменнікаў ёсць усе магчымасці выявіць свае здольнасці. Ім прадастаўляюць старонкі маскоўскай маладзёжнай часопісы — «Юность» (тыраж больш за 2,6 мільёна экзэмпляраў), «Аврора», «Молодая гвардия», «Сельская молодежь», «Смена» і іншыя. Акрамя таго, у кожнай рэспубліцы ёсць і свае аналагічныя выданні. Многія «тоўстыя» мастацкія часопісы — «Москва», «Октябрь», «Знамя», «Новый мир» — раз у год адзін нумар цалкам аддаюць маладым літаратарам. Іншыя часопісы маюць пастаянныя рубрыкі, дзе рэгулярна з'яўляюцца новыя імёны.

Таленавітая моладзь можа працягваць адукацыю ва ўжо згаданым Літаратурным інстытуде імя М. Горкага. І не толькі тут, але і ў літаратурных аб'яднаннях пры заводах, установах і навуковых установах. Але акрамя таленту ў сапраўднага пісьменніка павінна быць і актыўная грамадзянская пазіцыя, востры погляд на жыццё, яго праблемы. Добра гэтаму думку выказаў Міхаіл Шолохаў у сваім выступленні ў час уручэння яму Нобелеўскай прэміі. «Гаварыць з чытачом сумленна, гаварыць людзям праўду — часам сурова, але заўсёды мужную, умацоўваюць у чалавечых сэрцах веру ў будучыню, у сваю сілу, здольную пабудаваць гэта будучыню. Быць змагаром за мір ва ўсім свеце і выходзіць усюды, куды гэтакі слова даходзіць. Аб'ядноўваць людзей у іх натуральным і высакародным імкненні да прагрэсу. Мастацтва валодае магутнай сілай уздзеяння на розум і сэрца чалавека. Думаю, што мастаком мае права называцца той, хто накіроўвае гэтую сілу на стварэнне прыгожага ў душах людзей, на карысць чалавецтва».

Гэтым творчым крэда кіруецца ўжо не адно пакаленне савецкіх літаратараў.

**Пётр ТАТАУРАУ,
АДН**

ШТРЫХІ ДА ПАРТРЭТА

Імя Браніслава Эпімах-Шыпілы сёння шырока вядома ў Беларусі. Выдатны мовавед, паліглот (валодаў больш як 20 мовамі), пецяярбургскі прафесар, адзін з заснавальнікаў і, можна сказаць, душа выдавецкай суполкі «Загляне сонца і ў наша аконца», шчыры апіякун і выхавальнік беларускай творчай моладзі ў Пецяярбургу і правадзейны член Акадэміі навук БССР у савецкі перыяд, адным словам, настолькі буйная постаць, што без упамінавання яго не абыходзіцца сёння ні адна праца, прысвечаная культурнаму жыццю Беларусі канца XIX — пачатку нашага стагоддзя.

Б. Эпімах-Шыпіла пражыў доўгае, складанае, нават трагічнае жыццё. Ён нарадзіўся ў 1859 годзе, у часы Дуніна-Марцінкевіча і Каліноўскага, сбраваў з Францішкам Багушэвічам, фарміраваўся як асоба, як грамадзянін у атмасферы вызваленчых і культурных традыцый XIX стагоддзя і ў той жа час быў нашым сучаснікам (памёр у Ленінградзе ў 1934 годзе).

Мы ўжо шмат ведаем з яго багатага падзеямі жыцця і творчасці, дзякуючы публікацыям апошняга дзесяцігоддзя, такім, напрыклад, як манаграфія Р. Семашкевіча «Браніслаў Эпімах-Шыпіла». Значна меней захаваўся цаг вядома нам іконаграфічна матэрыялу. Усяго некалькі фотаздымкаў, моцна папсаваных шматлікімі перадрукамі

і неахайнай рэтушчу. Для нас, мастакоў, усякі іконаграфічны матэрыял уяўляе асаблівую каштоўнасць. Я ведаю, з якімі неадольнымі цяжкасцямі прыйшлося сутыкнуцца аднаму майму сябру-жывапісцу, які надумаў маляваць партрэт Эпімах-Шыпілы. Таму кожная знаходка, калі яна ішчэ і нечаканая, вядома для нас радасца.

І вось аднойчы я ехаў позна вечарам з майстэрні. Сядзеў і чытаў беларускі часопіс, якраз артыкул, у якім згадваецца некалькі разоў імя Эпімах-Шыпілы. На адным з прыпынкаў да мяне падсеў сяродніх гадоў чалавек, з цікавасцю зазірнуў цераз маё плячо, убачыў, відаць, у гэтым знаёмае прозвішча і ўзрадавана звярнуўся да свайго спадарожніка, які стаў побач. «Глядзі, гэта ж пра майго дзеда!»

Унук Эпімах-Шыпілы? Але ж Браніслаў Ігнатавіч, гэта ўжо хрэстаматыяна вядома, быў нежанаты. Менавіта гэтыя абставіны дазвалялі яму аддаваць столькі часу беларускай моладзі, якая групавалася вакол яго ў Пецяярбургу.

Адным словам, чалавек мяне зацікаваў. Выйшлі з тралейскага вагона. Пазнаёмліся. Анатоль Дашкевіч працуе загадчыкам абласнога бібліятэчнага калектара. І жывём мы з ім амаль побач. Пытаюся, ці не захаваўся ў сям'і што-небудзь ад [Заканчэнне на 8-й стар.]

ЦЫМБАЛАЎ ЗВОН КРЫШТАЛЬНЫ

«Дзяўчаты, да нас зноў карэспандэнт!» — першае, што пачула я, увайшоўшы ў рэпетыцыйны клас. «Няўжо ж я не першая?» — жартую ў адказ. «Так, ужо прыходзілі з газеты, а нядаўна пачулі мы пра сябе невялікі радыёрасказ», — ахвотна адказваюць дзяўчаты і весела пытаюцца: «А вы таксама ўсё хочаце пра нас даведацца?»

Дык вось вы якія! Сур'ёзнымі і нават строгімі бачыла я вас на сцэне ў маляўнічых нацыянальных касцюмах, а зараз апынулася сярод мілых і дасціпных дзяўчат.

Да прыходу Тацыяны Пятроўны, кіраўніка ансамбля, на сустрэчу з якой я спыталася ў філармонію, я паспела не толькі пагутарыць з цымбалісткамі, але і атрымаць асалоду ад музыкі.

Ансамбль цымбалістак у Беларускай дзяржаўнай філармоніі існуе крыху больш як тры гады. Але папулярнасць у слухачоў мае вялікую, бо гэта цікавы і высокапрафесійны калектыв. У яго рэпертуары складаныя і разнастайныя па характару творы. Зразумела, перавага аддадзена народным мелодыям і творам беларускіх кампазітараў. Гэта «Зорка Венеры», «Беларуская мелодыя» І. Жывовіча, «Жураўлі на Палессе ляцяць» І. Лучанка. Але з поспехам выконваюць дзяўчаты і надзвычай складаныя «Танец з шаблямі» А. Хачатуряна, «Кадыры» Р. Шчадрына, а таксама рускую і зарубежную класіку.

Як жа з'явіўся на свет гэты дзявочы ансамбль?

Есць у музычным вучылішчы такі абавязковы прадмет унісон — «ігра ў адну ноту». Вось у час заняткаў і ўзнікла задумка — іграць разам. Тацыяна Сцяпанавіч, выкладчыца Мінскага музычнага вучылішча імя М. Глінкі, узлялася кіраваць. Было гэта ў 1974 годзе. Акрамя Тацыяны Пятроўны ў ансамбль увайшлі яе вучаніцы — Таіса Астрэйка, Галіна Варашкова, Інеса Германцава, Галіна Серакова, Наталля Хромава, Людміла Вазнюк. «У хуткім часе ад ігры ва унісон цымбалісткі перайшлі да выканання шматгалосых твораў».

Першым публічным выступленнем маладога калектыву з'явіўся канцэрт на адкрыцці Усеагульнага тыдня музыкі для дзяцей і юнацтва 1 сакавіка 1974 года. А ў красавіку таго ж года ансамбль становіцца лаўрэатам рэспубліканскага конкурсу, ў кастрычніку ўдастойваецца ганаровага дыплама на V Усеагульным конкурсе артыстаў эстрады ў Маскве. Пospех акрыліў маладых музыкантаў, але ён жа прымусяў ставіцца да сваёй працы з большай патрабавальнасцю.

«А ў якіх яшчэ конкурсах або фестывалях вы прымалі ўдзел?» — пытаюся.

У гутарку ўступае Тацыяна Пятроўна Сцяпанавіч, заслужаная артыстка БССР: «Ансамбль прымаў удзел ва ўсеагульных музычных фестывалях Беларускай восень, Кіеўскай вясны, у Днях беларускай літаратуры і мастацтва ў Літве, на Украіне. І ўсюды нас чэплялі і ветліва прымалі, уважліва слухалі і сардэчна дзякавалі за «Купалінку», «Перапалачку», «Гарэзлівую польку».

А зараз мы працуем над новай праграмай — гэта літаратурна-музычная кампазіцыя на музыку маладога беларускага аўтара Алега Залётнева. Спадзяёмся, што работа спадабаецца слухачам».

...Граюць беларускія цымбалы. Іх гучанне, такое непайторнае, часам журботнае і тужлівае, а то радаснае і гарэзлівае, прымушае ўслухацца, удумацца ў мелодыю. І палюбіць яе, напоўніць ёю сваё сэрца.

Фота Р. КРАКАВА.

Алена АНАНІЧ.

НА СКРЫЖАВАННІ ЛЁСАЎ І ЭПОХ

У ліку здабыткаў беларускага тэатра апошняга дзесяцігоддзя асобнае месца займае спектакль «Раскіданае гняздо» ў тэатры імя Янкі Купалы. Шосты сезон не сыходзіць з афішы гэтая назва. Кожнае прадстаўленне збірае поўную залу глядачоў. Новае сцэнічнае жыццё п'есы выдатнага беларускага паэта і драматурга Янкі Купалы шчаслівае. У якіх бы гарадах ці вёсках рэспублікі, краіны тэатр не паказваў спектакль, усюды ён меў поспех. У 1975 годзе яго чэмпіа прымалі глядачы польскіх гарадоў Лодзі і Беластока. «Сярод п'ес, якія можна было паглядзець, найбольш спадабалася беластоцкай публіцы «Раскіданае гняздо» Я. Купалы...» Так пісала «Gazeta Białostocka» і адзначала, што «атрымалася манументальна-гістарычна-нацыянальнае відывішча, высокае па мастацкаму гучанню...»

Што ж абумоўлівае такую цікавасць глядачоў да спектакля? Што знаходзяць у п'есе, напісанай яшчэ ў 1913 годзе, людзі, якіх аддзяляе ад яе герояў цэлая гістарычная эпоха? Гэтыя пытанні я задаваў сам сабе, калі некалькі дзён назад трэці раз глядзеў спектакль. Зноў, як і ў дзень прэм'еры, глядзельная зала трапятліва лавіла кожнае слова, кожны жэст выканаўцаў і ўдзячна адгукалася шчырымі апладысмантамі.

На першы погляд можа здацца, што справа тут у фальклорна-этнаграфічным каларыце, нават, калі можна так сказаць, у бытавой экзатычнасці. Але цікавасць да спектакля выклікана не толькі гэтым. Яна ў жаданні спасцігнуць характар народа, яго маральныя вытокі, высокія і чыстыя праявы душы простага чалавека. Тым больш, што індывідуальнае і агульнае ў свядомасці людзей праяўляецца ў складаных, напоўненых трагічным гучаннем абставінах гістарычнага мінулага краю.

Пастаноўшчык спектакля Барыс Лудзінка дакладна і тонка адчуў нюансы купалаўскай п'есы, яе сэнс, вылучыўшы з яе тое, што цікавіць сённяшняга глядача. Увага рэжысёра сканцэнтравана не на сутыкненні паміж героямі (дарэчы,

яно амаль адсутнічае і ў п'есе), а на ўнутраным канфлікце паміж героямі і самой рэчаіснасцю. Спектакль услед за драматургам вырашаецца ў жанры народнай драмы, дзе ў наяўнасці ўсе характэрныя для яе рысы — рэалістычнае адлюстраванне жыцця герояў, матывы пратэсту і барацьбы, канкрэтнасць сацыяльнай і бытавай, фальклорныя элементы.

У той жа час тэатр напаяна «Раскіданае гняздо» сацыяльна-філасофскім гучаннем і романтичнай узнёсласцю. Эмацыянальнасці, вобразнасці спрыяе ўвядзенне ў канву спектакля выдатных вершаў Янкі Купалы.

Спектакль успрымаецца як філасофскае разважанне пра шляхі чалавека да дасягнення асабістага і агульначалавечага шчасця. Рэжысёра цікавяць у першую чаргу характары — кожны паасобку і ўсе разам. Кожны герой тут мае сваё ўяўленне аб шчасці, па-свойму шукае выйсце з галечы, беднасці — з неверагодна страшэннага становішча, у якое трапіла сям'я Зяблікаў.

На сцэне — невялікая чатырохкутная пляцоўка, шэрая, з некалькімі самымі неабходнымі дэталямі, што даюць уяўленне «гнязда» (мастак Б. Герлаван), — абжытай, хоць і беднай, сялянскай хацінкі, дзе ў пакорнасці паволі працякала жыццё Зяблікаў. Толькі час ад часу яно асвятлялася ілюзорнымі летуценнямі аб лепшых часінах, калі не трэба будзе думаць пра кавалак хлеба. Тут цесна пераплітаюцца мары і рэальнасць. Летуценна расказвае свой сон даверлівая і беззборонная Зоська (артыстка С. Некіпелава). Здаецца, яна сапраўды жыве ў сваім сне. Яе вера ў выдуманую нерэальнасць на нейкі момант перадаецца ўсёй сям'і. Сцэна напоўніцца яркім святлом, хутка хутка закруціцца калаўрот, больш упэўнена будзе таўчы зерне ў ступе маці. Імгненне зеры, летуценняў — і раптам прыход бацькі. «Сёння высяляць будучы...» І рэхам, бы з таго свету, прагучаць словы Марылі: «Як жа гэта будзе?» Мара, сон гінучы ў жорсткім сутыкненні з суровай рэчаіснасцю.

Узнямаецца ўгору сякера

Сымона (артыст Г. Гарбук), які не жадае схіліць гордую галаву. Сэрца яго імкнецца да помсты. Ён лічыць, што сваё дабро трэба бараніць, на жорсткасць адказваць тым жа. Не жадае Сымон «давацца жыўцом у зубы». Яго мэта — помста. Не разумее ён яшчэ, што стыхійнае выступленне нічога не зменіць.

«Праўду трэба шукаць не тапаром, а розумам», — рашуча пераконвае сына Лявон Зяблік (артыст П. Кармунін). І на нашых вачах цярплывы і забіты селянін прыходзіць да разумення неабходнасці барацьбы. Яго самагубства — гэта не адчай ад безвыходнага становішча. Гэта, хутчэй за ўсё, абвінавачванне, выклік сацыяльнай сістэме, заклік да барацьбы. Ён верыў у справядлівасць бога, цара, законаў. Веры больш няма. Як змагацца, Лявон таксама не ведае. Адсюль — смерць. Герой П. Кармуніна «пражывае» свой апошні маналог з годнасцю. Ён разважліва, асэнсавана гаворыць пра несправядлівасць. У яго словах — абвінавачванне ўсяму жорсткаму свету.

Трэск, грукат, стук сякера, трывожная, да болю кранаючая душа музыка (кампазітар С. Картэс). Падае страх, развальваюцца сцены. На іх месцы павісне на вярочцы фігура вісельніка з агромністымі, непрапарцыянальнымі рукамі, разведзенымі ў распачы: «Што ж рабіць?» Прывід Лявона лейтматывам пройдзе далей праз увесь спектакль. Трэба! Трэба шукаць выйсце, дарогу да шчасця.

Шчасце ў разуменні Марылі (артыстка Р. Кашэльнікава), маці сямейства, — гэта захаванне сям'і. Мець свой кут, што паесці, жыць усім разам — і тады ўсё стане на сваё месца. І яна трымаецца, як толькі можа, за той кавалак зямлі, дзе калісьці стаяла іх хатка. Аднак і Марыля мае сваю годнасць. Яна не ідзе служыць на панскі двор. Лепш ужо ісці ў свет жабраваць, чым прыніжана гнуць спіну на паню.

А ва ўяўленні Зоські шлях да ўратавання ляжыць праз каханне. Дзяўчына цешыць сябе ілюзіямі і шчыра верыць у іх. Ёй здаецца, што яе каханне да паніца пазбавіць сям'ю ад усіх няшчасцяў: «Я вас усіх

уратаваць хачу, хоць і сама загіну». Святая прастата! Гэты «саколік», «месяц ясны» растопча яе вяночак, загубіць яе саму, і да другіх бед сям'і прыбавіцца яшчэ адна — вар'яцтва Зоські.

І зусім іншае выйсце бачыць падлетак Данілка (артыст С. Краўчанка). Яно ў мастацтве. «Мусіць толькі я адзін новым парадкам на сваёй скрыпцы заіграю».

У кожнага з Зяблікаў сваё, індывідуальнае разуменне ісціны. Але ўсе яны аб'яднаны марай пра лепшае жыццё, жаданнем ісці «па шчасце, па долю». Яны не могуць усё жыццё заставацца «пагарджанымі», «сляпымі», «глухімі». Ім хочацца «людзьмі звацца». Так на прыкладзе адной сям'і ўзнікае цэласны малюнак жыцця беларускага сялянства напярэдадні рэвалюцыі.

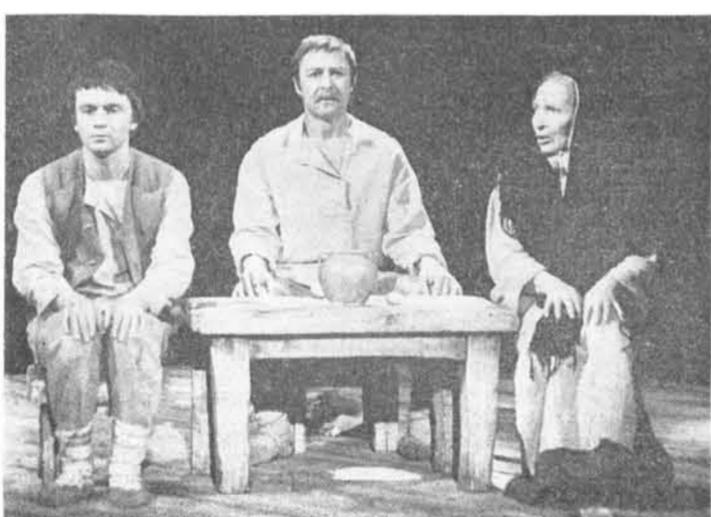
У вобразе ж Сымона тэатр канцэнтруе думку актыўнасці чалавека ў дасягненні сваіх ідэалаў. Сымон артыста Г. Гарбука прыходзіць ад уласніцкай псіхалогіі да ўсведамлення мэтанакіраванай барацьбы. Шчасце індывідуальнае магчыма толькі пры агульначалавечым шчасці. Ён адгукваецца на заклік Невядомага (артыст В. Белавосцік) ісці «па бацькаўшчыну», становіцца на шлях рэвалюцыйнага змагання.

Такому высокаму гуманістычнаму гучанню спектакля спрыяе ўся мастацка-вобразная структура пастаноўкі. Асабліва сцэнічны сэнс набылі купалаўскія пазытывы метафары. Сякера Сымона, скрыпка Данілка, дзявочы вяночак Зоські, жабрацкія торбы, што ўвесь час шыць Марыля, вярочка, на якой павесіўся Лявон, «ёмкі» крыж на яго магіле ды і многія іншыя алегарычныя дэталі акцэнтуюць псіхалагічныя нюансы ў паводзінах герояў, набываюць абагульняючае значэнне сімвалаў. Музыка, песні, вершы разам з вынаходлівым і адначасова аскетычна-лаканічным афармленнем спрыяюць эмацыянальнаму напалу дзеяння, дапамагаюць артыстам раскрыць глыбіню філасофскай народнай драмы. Спектакль «Раскіданае гняздо» ўпрыгожыў афішу вядучага беларускага тэатра, які носіць імя аўтара п'есы — Янкі Купалы.

Вячаслаў РАКІЦКІ.

НА ЗДЫМКАХ: сцэны са спектакля «Раскіданае гняздо». Лявон Зяблік — заслужаны артыст П. КАРМУНІН; Зоська — А. ЕЛЬЯШЭВІЧ; Данілка — С. КРАЎЧАНКА; злева направа — Данілка, Сымон — заслужаны артыст БССР Г. ГАРБУК; Марыля — народная артыстка БССР С. СТАНЮТА.

Розныя прозвішчы выканаўцаў у матэрыяле і подпісах тлумачацца тым, што рэжысэнт і фатограф глядзелі спектакль у розныя дні. А ролі ў «Раскіданым гнязды» з цікавасцю выконваюць многія артысты-купалаўцы.

Новы кінатэатр, які атрымаў назву «Салют», здалі будаўнікі ў жылым раёне Серабранка. Гэта ўжо дваццаць пяты буйны кінатэатр беларускай сталіцы. Глядзельная зала, размешчаная ў двух ярусах, можа адначасова прыняць 800 глядачоў. У прасторным фэе перад пачаткам сеанса наведвальнікі змогуць прагледзець дакументальныя фільмы і фрагменты з мастацкіх стужак напярэдадні іх выхаду на экраны кінатэатраў горада. Будуць таксама дэманстравацца перасоўныя выстаўкі жывапісу, фатаграфіі.

НА ЗДЫМКАХ: новы кінатэатр «Салют»; у фэе.

Фота В. ВІТЧАНКІ і Я. КАЗЮЛІ.

ШТРЫХІ ДА ПАРТРЭТА

[Заканчэнне. Пачатак на 6-й стар.]

славутага дзеда: фатаграфіі, кнігі ці рэчы. Так, кажа, ёсць некалькі старых фотаздымкаў. Праз некалькі дзён я ў яго ў гасцях. Гаспадар дастае з шафы фотаальбом, і вось я трымаю ў руках тры арыгінальныя фотаздымкі Браніслава Ігнатавіча. Старыя, пажоўклія, патрэсканыя.

Адзін прафесійны, зроблены ў «Ізыцной светопісі Надеждина», Васільеўскі востраў, Петраград. Здымак датуецца 1914 годам, прыкладна восень, бо Пецябург быў перайменаваны ў жніўні, пасля пачатку вайны з немцамі.

На гэтым групавым здымку мы бачым Браніслава Ігнатавіча і яго сястру Валерыю Ігнатаўну (па мужу Гагалінскую) з дзецьмі Зосяй і Віктарам. Валерыя Ігнатаўна, як расказвае мне Анатоль Іванавіч, гэта і ёсць яго бабка, а Зося, дакладней Соф'я Іванавіч, — яго нябожчыца-маці. Вось адкуль «унук Эпімах-Шыпіла»!

Анатоль Іванавіч гаворыць, што ў яго бабкі была вялікая сям'я, адных хлопцаў аж чацвёра, і што ўсіх сваіх пляменнікаў Браніслаў Ігнатавіч вывеў у людзі, вывучыў уласнымі клопатамі. Так, хлопчак на фатаграфіі, Віктар, быў настаўнікам: ён загінуў у апошняю вайну пад Стацінградам.

Дабраты, чуласці Эпімах-Шыпіла хапала не толькі на сваякоў. З яго кватэры на Васільеўскім востраве, а дакладней «штаб-кватэры» ўсяго дарэвалюцыйнага беларускага руху ў Пецябургу, з падстрэшка яго апякунскіх рук выйшлі такія тытаны нашай культуры, як Янка Купала, Цішка Гартны, Браніслаў Тарашкевіч. Пад яго даглядам пэўны час працаваў і вучыўся ў Пецябургу мастак Язэп Драздовіч: з ім была ў сталай перапісцы Алаіза Пашкевіч (Цётка).

Калі разглядаць наогул усю навуковую і грамадскую дзейнасць і творчасць Б. Эпімах-Шыпілы, дык яна нагадвае магутны айсберг, толькі невялікая частка якога бачна на паверхні. Але ўявіце сабе, што гэта была за частка: лектар грэчаскай мовы ў Імператарскай рымска-каталіцкай акадэміі, фактычны дырэктар Імператарскай

Пецябургскай бібліятэкі (хоць юрыдычна гэту пасаду не мог займаць з-за каталіцкага веравызнання), лектар латыні на вядомых курсах Чарняева, правадзейны член Віцебскай навуковай архіўнай камісіі, настаўнік гімназіі для хлопчукоў пры касцёле святой Кацярыны (усё гэта адначасова). Нездарма царскі ўрад узнагародзіў яго ордэнам Працы.

А разам з гэтым каласальная па размаху і грунтоўнасці напалову легальная альбо зусім нелегальная дзейнасць: выдавецкія справы, у тым ліку і суполка «Загляне сон-

ца і ў наша аконца», згуртоўванне і выхаванне беларускай творчай моладзі, праца з рабочымі-беларусамі, сувязь, прычым самая дзейная, з «Нашай нівай» і Сацыялістычнай грамадой.

Як яго хапала на ўсё? Што ж гэта за феноменальная постаць, сапраўдны волат беларускага нацыянальна-вызваленчага руху! Да таго ж нічога гераічнага ў знешнім выглядзе. Як піша ў сваіх цікавых успамінах Паўліна Мядзёлка, гэта быў чалавек невысокага росту, сівы, паўнаваты, з выпуклымі сінімі вачыма на румяным твары. Вось ён сядзіць на пнячку (фота ўверсе), глядзіць з добразычлівай, мудрай усмешкай 70-гадовага чалавека, які перажыў трох цароў, некалькі войнаў. Гэта ўжо мінскі перыяд, 1929 год. Браніслаў Ігнатавіч — правадзейны член Акадэміі навук БССР, дырэктар камісіі па складанню слоўніка жывой беларускай мовы.

Фотаздымак мае на адвароце аўтограф. Напісана па-польску прыгожым, каліграфічным почыркам: «Фатаграфавана 24-га чэрвеня 1929 года Міх. Мясешкам у лесе, званым «Флянсы» (1-ы прыпынак чыгункі з Мінску да Койданава — «Воўчкавічы» паблізу сядзібы «Хадакова», у 6 гадзін па палудню). Сяджу на карчу рагатым». І подпіс: Бр. Эпімах-Шыпіла.

На адваротным баку трэцяга, апошняга фотаздымка таксама рукою Браніслава Ігнатавіча і таксама па-польску: «Фат. Міх. Мясешка 14-га ліпеня 1929 г. у хмызняку каля сядзібы «Хадакова» (1-ы прыстанак «Воўчкавічы» ад Мінску да Койданава). Ляжу ў гамаку, чытаючы газету «Савецкая Беларусь». Бр. Эпімах-Шыпіла».

Хто такі Міх. Мясешка і да каго ездзіў Эпімах-Шыпіла ў гэтае Хадакова, мы пакуль не ведаем.

Акрамя выхавання ў Пецябургу творчых кадраў для будучай свабоднай Беларусі, ён збіраў кнігі, збіраў беларускія старажытнасці, якія, рэгулярна наведваючы Беларусь, звозіў у свой фальварак Залессе, пад Полацкам. Там для гэтай мэты быў пабудаваны двухпавярховы дом, які павінен быў стаць нацыянальным музеем. Дом, на жаль, згарэў перад першай сусветнай вайной разам з усімі здабыткамі.

Па словах А. Дашкевіча, калі Эпімах-Шыпіла пераехаў у Мінск, ён часта наведваў сям'ю Гагалінскіх, якія жылі тады на хутары Мушына, былога Ветрынскага раёна, непадалёку ад Залесся. Хутар гэты праз нейкі час пасля смерці Браніслава Ігнатавіча быў знесены, Гагалінскія перасяліліся ў суседнюю вёску.

У час Вялікай Айчыннай вайны, а дакладней пад час блокады немцамі партызанскага раёна, загінуў ў лесе многія рэчы, фотаальбомы Эпімах-Шыпілы, якія старанна захоўвала сям'я Гагалінскіх. Аднак няёмомны час не здолеў знішчыць усёго. Вось жа дайшлі да нас гэтыя пажоўклія фотаздымкі, якія дазволілі аднавіць некалькі штрыхоў да партрэта нашага вялікага земляка, гарачага патрыёта.

Уладзімір КРУКОЎСКІ,
мастак.

ВАБІЦЬ СВЯТЛО РАМПЫ

Удзельнікі спектакля ў якіх ужо раз выходзілі на авансцэну, кланяліся глядачам, а яны ўсё не адпускілі артыстаў, гарачымі апладысмантамі дзякавалі за сустрэчу з прыгожым. Радасцю свяціліся твары артыстаў: значыць, глядачы прынялі іх «Салдацкую ўдаву», значыць, героі п'есы — жыхары далёкага сібірскага сяла, якія мужна пераносілі гадзі ваеннага ліхалецця, сталі ім бліжэй і зразумелыя. Гэта і ёсць тая творчая радасць, дзеля якой спяшаюцца на рэпетыцыі пасля працоўнага дня шафёр Міхаіл Віктаравіч, пажарнік Сяргей Гарбачоў, выхавальніца школы-інтэрната Святлана Крэк і іншыя, дзеля якой працуе рэжысёр тэатра, выпускніца Гродзенскага культасветвучылішча Алена Галаванова.

Новая работа дастойна папоўніла рэпертуар тэатра, у якім п'есы «Кухарка» А. Сафронава, «Паўлінка» і «Прымані» Я. Купалы, «Папараць-кветка» І. Козела і іншыя. Сярод сельскіх калектываў Брэстчыны Целяханскі народны тэатр лічыцца адным з лепшых.

ВЫСТАЎКА Ў КАЛГАСЕ

На выстаўцы твораў беларускіх мастакоў, якая экспануецца ў Доме культуры калгаса імя Царука Карэліцкага раёна, прадстаўлены жывапіс, графіка і скульптура. У цэнтры экспазіцыі — бюст У. І. Леніна работы В. Папова. Прыцягваюць увагу наведвальнікаў скульптурныя групы Л. Гумілеўскага «Так і канчаюцца школьныя гадзі» і А. Шатэрнік «Мацярынства». Большасць выстаўленых чорна-белых і каларовых лінагравюр, афартаў, літаграфій — на вясковыя матывы. Сярод іх «Ураджайнае лета» і «Зімовыя вечары» А. Паслядовіч, работы А. Лось, В. Постышава, Ю. Зайцава і М. Тышкевіча.

СЛУХАЮЦЬ ШТРАЎСА

Як на сустрэчу са старым сябрам, прыйшлі беларускія аматары музыкі ў філармонію на канцэрт з твораў Ігана Штраўса.

Гэты таленавіты майстар танцавальна-бытавой музыкі, выкарыстоўваючы багацце аўстрыйскай народна-танцавальнай песеннасці, надаваў сваім творам сімфанічнае развіццё, пашыраў рамкі зместу вальсаў, кожны з якіх ператвараў у танцавальную пазму.

Святло і рамантычна прагучалі творы І. Штраўса ў выкананні Дзяржаўнага сімфанічнага аркестра БССР пад кіраўніцтвам Віктара Дуброўскага.

У ВОДНАЛЫЖ-НІКАЎ ЗМЕНИ

Зборная каманда СССР па водных лыжах сёлета ўпершыню афіцыйна прыме ўдзел у чэмпіянаце Еўропы, які адбудзецца ў канцы жніўня ў Францыі, а таксама ў першынствах Еўропы сярод юнакоў і юніёраў. Яны пройдуць у жніўні ў Фінляндыі.

І яшчэ адна прыемная вестка прыйшла з Грэцыі. Кангрэс Сусветнага водналыжнага саюза штогод вызначае ўладальнікаў залатой, сярэбранай і бронзавай лыжы. Крытэрыем пры вызначэнні лепшых служаць вышкі, якія спартсмены паказалі ў мнагабор'і на працягу прайшоўшага года. Уладальніцай бронзавай лыжы 1977 года ўпершыню стала савецкая спартсменка мінчанка Інэса Потэс.

САПЕРНІКІ БЫЛІ СУР'ЁЗНЫЯ

На працягу шасці дзён у ГДР па запрашэнню спар-

(ПОРТ)

туйнага таварыства «Дынама» знаходзілася з сяброўскім візітам каманда майстроў мінскага «Дынама». У Вайсвасеры і Берліне беларускія хакеісты правялі дзве сустрэчы.

Сапернікі мінчанам дасталіся сур'ёзныя. Дастаткова сказаць, што дынамаўскія каманды Вайсвасеры і Берліна з'яўляюцца базавымі ў фарміраванні нацыянальнай зборнай. І ўсё ж у Вайсвасеры поспех быў на баку мінчан. На чатыры шайбы, закінутыя гасцямі, нямецкія спартсмены змаглі адказаць толькі адной.

«КІЕЎСКАЯ РАПРА»

Па міжнародным турніры «Кіеўская рапра» беларускі фехтавальшчык заслужаны майстар спорту Аляксандр Раманькоў заняў другое месца ў асабістым турніры і ў саставе зборнай СССР быў першым у камандных баях.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-16-56, 33-02-80, 33-03-15, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 339

Гумар

— Афіцыянт! Па-мойму, у вас порцыі сталі меншыя, чым раней.

— О, гэта аптычны падман. Залу рэстарана крыху пашырылі, таму порцыі здаюцца меншымі.

● Гангстэр — прахожаму:

— Грошы або жыццё!

— Мне цяжка выбраць. Мо-

жа вы мне прапануеце што-небудзь яшчэ!

● Паліцэйскі спыніў машыну і ўказаў на перавышэнне скорасці.

— Я вымушаны вас аштрафаваць, заявіў ён.

— Але я ехаў са скорасцю ўсяго шэсцьдзесят кіламетраў,

пачаў апрайдвацца вадзіцель.

— Не, у вас была скорасць дзев'яноста кіламетраў.

— Але я сцвярджаю, — запярціўся вадзіцель, — што не перавышаў дазволенай скорасці.

У гэты момант дзверцы машыны адчыніліся і жонка вадзіцеля парайла:

— Калі мой муж п'яны, спрацаца з ім няварта.